

ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ಮತ್ತು ಕಾಳಾಮುಖರು

ಡಾ.ಎನ್.ವಿ.ಅಸ್ತಿ

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕು, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಸಾರಾಂಶ: (Abstract)

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತವನ್ನು ಆಳಿದ ಹಲವಾರು ರಾಜಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ಒಬ್ಬರು. ಇವರು ಕ್ರಿ.ಶ. 757-973ರವರೆಗೆ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ದಂತಿದುರ್ಗ (ಕ್ರಿ.ಶ.735-756), ಒಂದನೆಯ ಕೃಷ್ಣ (ಕ್ರಿ.ಶ.756-774), ಎರಡನೆಯ ಗೋವಿಂದ (ಕ್ರಿ.ಶ.774-780), ಧ್ರುವ (ಕ್ರಿ.ಶ.780-793), ಮೂರನೆಯ ಗೋವಿಂದ (ಕ್ರಿ.ಶ.793-814), ಅಮೋಘವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗ (ಕ್ರಿ.ಶ.814-878), ಎರಡನೆಯ ಕೃಷ್ಣ (ಕ್ರಿ.ಶ.878-914), ಮೂರನೆಯ ಇಂದ್ರ (ಕ್ರಿ.ಶ.914-929), ಎರಡನೆಯ ಅಮೋಘವರ್ಷ (ಕ್ರಿ.ಶ.929-930), ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗೋವಿಂದ (ಕ್ರಿ.ಶ. 930-935), ಮೂರನೆಯ ಅಮೋಘವರ್ಷ (ಕ್ರಿ.ಶ.935-939), ಮೂರನೆಯ ಕೃಷ್ಣ (ಕ್ರಿ.ಶ. 939-966), ಖೊಟ್ಟಿಗ (ಕ್ರಿ.ಶ. 967-972), ಎರಡನೆಯಕರ್ಕ (972-973) ಹೀಗೆ 14 ಜನರಾಜರು ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯಖೇಟವನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಳಿದರು.¹

ಮುಖ್ಯಪದಗಳು (Keywords): ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಕಾಳಾಮುಖರು, ಅಮೋಘವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗ.

ಪೀಠಿಕೆ

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ತಮ್ಮ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದರು. ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ಜೈನ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಶೈವ ದೇವಾಲಯಗಳ 90 ಉಲ್ಲೇಖಗಳು, ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ 50 ಮತ್ತು ಜೈನಧರ್ಮದ 45 ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಒಂದೆರಡು ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ². ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ಶೈವಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿವಿಧ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಅದರಂತೆ ಶೈವ ಧರ್ಮದ ಒಂದು ಶಾಖೆಯಾಗಿದ್ದ ಕಾಳಾಮುಖರನ್ನು ಕೂಡ ಅವರು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು.

Please cite this article as: ಅಸ್ತಿ ಎನ್.ವಿ. (2024). ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ಮತ್ತು ಕಾಳಾಮುಖರು. ಪ್ರತಿಬಿಂಬ: ಮಲ್ಟಿಡಿಸಿಪ್ಲಿನರಿ ಕನ್ನಡ ರೀಸರ್ಚ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಐಐಎಂಆರ್‌ಡಿ, ಸಂಪುಟ-5, ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆ-2. ಪು.ಸಂ. 45-50.

ಪ್ರಾರಂಭದ ಶೈವ ಧರ್ಮವು ಮುಂದೆ ತಾತ್ವಿಕ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲೋ, ವೈಯುಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೋ ಹಲವು ಶಾಖೆಗಳಾಗಿ ಕವಲೊಡೆದು ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲವಿವೆ. ಇವನ್ನು ಆಗಮ, ಪುರಾಣಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ಭಾಷ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೈವ, ಪಾಶುಪತ, ಕಪಾಲ ಮತ್ತು ಕಾಲಾಮುಖರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದರೆ, ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಶೈವ, ಪಾಶುಪತ (ಕಾರುಣಿಕ), ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಕಾಪಲಿಕ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹರಿಭದ್ರಸೂರಿಯ ಷಡ್ಧರ್ಶನ ಸಮುಚ್ಚಯದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರ ಹರಿಭದ್ರನ ಪ್ರಕಾರ ಶೈವ, ಪಾಶುಪತ, ಮಹಾವೃತಧರ ಕಾಳಾಮುಖಿಗಳು ಶೈವರ ನಾಲ್ಕು ಶಾಖೆಗಳು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಯಮುನಾಚಾರ್ಯರರ ಆಗಮ ಪ್ರಮಾಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೈವ, ಪಾಶುಪತಕ, ಕಾಪಾಲಿಕ ಮತ್ತು ಕಾಳಾಮುಖದ ಹೆಸರಿವೆ.³ ಅರಿವಿನ ಮಾರಿತಂದೆಯ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ -

‘ಯೋಗಿ, ಜೋಗಿ, ಶ್ರಾವಕ, ಸನ್ಯಾಸಿ, ಪಾಶುಪತಿ ಕಾಳಾಮುಖಿ

ಆರು ಭೇದ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಎರಡು ಅಳಿದಿಂಗೆ ಒಳಗಾಗಿತ್ತು

ಒಂದು ನಿಂದು ಸಮಯ ರೂಪವಾಗಿತ್ತು

ಸಮಯಕ್ಕೆ ಹೊರಗಾದುದು ಸದಾಶಿವಮೂರ್ತಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿನಾಮವಿಲ್ಲ⁴

ಆರು ಸಮಯಗಳು ಮೂರರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ. ಎರಡು ನಾಶವಾಗಿವೆ. ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಸಮಯ ರೂಪ ಪಡೆದಿದೆ ಆದರೆ ಅದೂ ಕೂಡ ಶಕ್ತಿನಾಮವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಸಮಯದಿಂದ (ವೀರಶೈವ) ಹೊರತಾಗಿದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಇನ್ನೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿ ಜೋಗಿ ಶ್ರವಣ ಸನ್ಯಾಸಿ ಕಾಳಾಮುಖಿ ಪಾಶುಪತಿ ಎಂಬ ಷಡ್ಧರ್ಶನದ ಶೈವ ಕರ್ಮಿಗಳ ಗುರುವು ಗುರುವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಾಚದವರ ಸೇನೆಂಬನಯ್ಯ⁵ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾರಿ ಇದ್ದ ಷಡ್ಧರ್ಶನಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಾಮುಖಿವು ಒಂದಾಗಿದೆ.⁵ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನು ತನ್ನ ಸಮಯ ಪರಿಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಳಾಮುಖಿ, ಕಾಪಾಲ, ಪಾಶುಪತ ಮತ್ತು ಶೈವರನ್ನು ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾನೆ.⁶ (ಬ್ರಹ್ಮಶಿವ ಸಮಯ ಪರಿಚ್ಛೆ 14-15).

ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ತಮ್ಮ ಮಾರ್ಗ ಸಂಪುಟ-3 ರಲ್ಲಿ ‘ಕಾಳಾಮುಖಿ: ಹಾಗೆಂದರೇನು?’ ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ಅದು ಇಂತಿದೆ.

“ಕಾಲಾಮುಖಿ, ಕಾಲಾಮುಖಿ, ಕಾಳಾಮುಖಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಪದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕಾಲ (ಕಾಳ), ಕಾಲಾ, ಕಾಳಾ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದು ಇವುಗಳಿಗೆ ಕಷ್ಟ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು, ಯಶಸ್ವಿಲಕ ಚಂಪೂ ಮತ್ತು ಕೊಂಡುಂಬಾರು ಶಾಸನ “ಅಸಿತವಕ್ತೃ” ಎಂಬ ಪರ್ಯಾಯ ಪದ ಬಳಸಿವೆ. ಈ ಪದವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅವರು ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕಷ್ಟುಗೆರೆ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕಷ್ಟು ಭಸ್ಮ (ಬೂದಿ) ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳುತ್ತ ಬಂದರು.

ಕಾಳಾಮುಖರನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರ ಅನ್ವಯಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಒಟ್ಟು ಏಳು ಶಾಸನಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಈವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಅವು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

ಕ್ರ.ಸಂ	ಗ್ರಾಮ	ತಾಲೂಕು	ಜಿಲ್ಲೆ	ರಾಜ	ಕಾಲ	ಉಲ್ಲೇಖ
1.	ನಂದಿಬೆಟ್ಟ	ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	ಕೋಲಾರ	ಗೋವಿಂದ-III	ಕ್ರಿ.ಶ.806	E.C. XVII No.106
2.	ನಂದಿಬೆಟ್ಟ	ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ	ಕೋಲಾರ	ಗೋವಿಂದ-III	ಕ್ರಿ.ಶ. 810	ಅದೇ. 66
3.	ಮಹಾನಂದಿ	ನಂದಿಕೊಟ್ಟೂರು	ಕರ್ನೂಲ	---	8-9 ನೇ ಶತಮಾನ	ಅಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳು ನಂ.354
4.	ಭೋಗಾವತಿ	ಮಾನ್ವಿ	ರಾಯಚೂರು	ಅಕಾಲವರ್ಷ	---	ರಾಯಚೂರುಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನಗಳು ಮಾನ್ವಿ-18
5.	ಅಣಜ	ಹಿರೇಕೆರೂರ	ಹಾವೇರಿ	ಕೃಷ್ಣ- II	---	KI.VI.No.3
6.	ತಿರುವುತೈಚ್ಚೇರಿ	ಏಲರು	ವೆಲ್ಲೂರು	ಶುಭತುಂಬ	ಕ್ರಿ.ಶ. 948	ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳು.ನಂ. 523
7.	ಮೀನಾಂಬರಂ	ಮಹಿಬೂಬನಗರ	---	ಕೃಷ್ಣ- III	---	ಅಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳು ನಂ. 523

ಮೊದಲನೆಯ ಶಾಸನವು⁷ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ನಂದಿಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರು ಈ ಶಾಸನವು “ಮೂರನೆಯ ಗೋವಿಂದನು ತನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಪುಣ್ಯವಾಗಲೆಂದು ಈಶ್ವರ ದಾಸನಿಗೆ ಕೈವಾರನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಂದಮಂಗಲ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಈಶ್ವರ ದಾಸನು ನಂದಿಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವದೇವಾಲಯದ ಸ್ಥಾನಪತಿಯಾಗಿದ್ದು ಆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಂದಾದೀಪಕ್ಕಾಗಿ, ಬಲಿ, ಚರು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಈಶ್ವರದಾಸನು ಕಾಳಾಮುಖನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಾಳಾಮುಖರ ಪ್ರಾರಂಭಿಕಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಶ್ವರ ದಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಶಿವ (ಈಶ್ವರ) ದಾಸ (ಸೇವಕ) ಎನ್ನುವ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು “ಸ್ವಸ್ತಿ ವೃತನಿಯಮತಪೋಪವಾಸ ನಿತ್ಯಜಪಹೋಮಶಮ್ಯುಕ್ತತಪೋವನಾಧಿಪತಿ ಶ್ರೀಮತ್ ನಂದಿಗಿರಿ ಸ್ತಾನಾಧಿಪತಿ ಶ್ರೀಮತ್ ಈಶ್ವರದಾಸತಪೋಧನ.....”

ಎರಡನೆಯ ಶಾಸನವು⁸ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಅದು ಕೂಡ ತಾಮ್ರಪಟ ಶಾಸನವಾಗಿದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ. 810ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಮೂರನೆಯ ಗೋವಿಂದನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಈ ಶಾಸನವು ಬಾಣ ವಿದ್ಯಾಧರ ರಾಜನ ಹೆಂಡತಿ ರತ್ನಾವಳಿ ನಂದಿ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶಿವ ದೇಗುಲವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಭೂಮಿದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ದಾನವನ್ನು ಪಡೆದವನು ಕಾಳಾಮುಖ ಗುರು ಈಶ್ವರ ದಾಸ ಕಾಳಶಕ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯ ಶ್ರೀ ಪರ್ವತದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವೂ ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತನಾಗಿರುವ ಈಶ್ವರದಾಸ ಈತನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ. “ಪ್ರಥಮನು ಕಾಲಮುಖ್ಯಗುರು ಕಾಲಶಕ್ತಿ ಗುರುವಗ್ರಶಿಷ್ಯಯೋಃ ಬ್ರಹ್ಮಿನಿಯಮೋಪವಾಸ ಗುಣಶೀಲ ಸಮಾನ್ವಿತದಾನಧರ್ಮಸತ್||”

ಮೂರನೆಯ ಶಾಸನವು⁹ ಕರ್ನಾಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಂದಿಕೊಟ್ಟೂರು ತಾಲೂಕು ಮಹಾನಂದಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 8-9ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಾಗಿದ್ದು ವ್ಯಾಳಸಿಂಗ ಗುರುವರ್ ಎಂಬ ಕಾಳಾಮುಖಿಯತಿಯ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ ಅದು ಇಂತಿದೆ-

ಶಱಿಗೇ ಸಂಪು]ನ್ನ ಮಹಾಮನಿ

ಅಯೋಗವಾಂಚಿತನ್

ಉತ್ಪಾತಿ ಬಿಡುಗು ಕಾಳಾಮುಕ್ತಾನ್]

ಮೇರು ಪ್ರೀತಿವಿ

ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಳನೆಂಗ ಗುರುವರ್

ತೆಳಪುನ್ನಿ ಅಪ್ಪರಾಜು

ಶ್ರೀ ಅಲ್ಲಂಕ ಗೋವ [ಎ]ಹ ರಾಜ'

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶಾಸನವು¹⁰ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾನ್ವಿತಾಲೂಕಿನ ಭೋಗಾವತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ತೃಟಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುರುಪಲ್ಲವೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವಾಚಸ್ಪತಿ ಭಟ್ಟಾರರನ್ನು ಮಹಾವೃತ ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ.

ಕಾಳಾಮುಖರಿಗೆ ಮಹಾವೃತರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಅಕಾಲವರ್ಷನು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ತಮ್ಮ ಜಗತ್ತುಂಗನು ಎಡದೊರೆ 2000 ಅನ್ನು ಅಣುಗಜೀವಿಯಾಗಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಜೋಳಗಾಮುಣ್ಣನು ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಐದನೆಯ ಶಾಸನವು¹¹ ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿರೇಕೆರೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಅಣಜಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಎರಡನೆಯ ಕೃಷ್ಣನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಮಂತ ಚಿಲ್ಲಕೇತ ಮನೆತನದ ಬಂಕೆಯನ ಮಗನಾದ ಲೋಕಟಿಯನು ಬನವಾಸಿ -12000 ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಯ್ಯಪಗೌಡನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮತ್ತರ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ 12 ಮತ್ತರ ತೋಟವನ್ನು ದಾನ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಶಾಸನವು ಹೇಳಿದೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಳಾಮುಖರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಕ್ತಿಪರಿಸೆಯ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈವರೆಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಪರಿಷೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ.

ಆರನೆಯ ಶಾಸನವು¹² ತಮಿಳುನಾಡಿನ ವಲರಝು ತಾಲೂಕಿನ ಉತ್ತರಅರ್ಕಾಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಿರುಮಲೈಚ್ಚೇರಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 948 ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಾಗಿದೆ. "ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಶುಭತುಂಗದೇವನ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಅವನ ಎಲ್ಲಾ ಬಿರುದುಗಳ ಸಹಿತ ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಅವನು ಜೋಳರ ಮೇಲೆ ವಿಜಯ ಸಾಧಿಸಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೆಲವು ಸೆಟ್ಟಿಗಳು ಕಂದಉರದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿ ಮಾರ್ತಂಡ ಎಂಬ ಕಾಳಪ್ರಿಯ ದೇವರ ದೇಗುಲವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದನ್ನು ಆನಂತರ ಆ ದೇವರಿಗೆ ಕೆಲವು ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಶಾಸನವು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಳಾಮುಖರನ್ನು ಶೌಚ ಮಹಾವೃತಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಯದಾದ ಏಳನೆಯ ಶಾಸನವು¹³ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಮಹಾಬೂಬನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೀನಾಂಬರಂದಲ್ಲಿದ್ದು ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖ ಇಲ್ಲದ ಈ ಶಾಸನವು ಕನ್ನರ ರಾಜ್ಯ ಎಂದಿರುವುದು ಬಹುಶಃ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟದೊರೆ ಮೂರನೆಯ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಳಾಮುಖಿ ಸಮಯವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಿದ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಗುರುವರನನ್ನು ವೀರವೃತ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಶಾಸನವು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ.-

“ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕನ್ನರ ರಾಜ್ಯದೊಳ್ಳಾಳಮುಖಿ ಸಮಯಂ ಬೆಳಗಿಸಿದ
ಖಿರಜಯಾಪುರ ಗಸ್ತ್ಯಗುರುವರ್ಭವನಿಯೋಳ್ವಿರವೃತ್ತಿ
ನೂರೊಂದು ದಿವಸಂ ವಾಸುನ್ದಿಯಜೆಲ್ಲಧರ್ಮದೆ ಮಾಡಿ
ನಿಚ್ಚರೆ ಮೂರು ಗುಳಿಗೆ . . . .”

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಷೇಕ್ ಅಲಿ ಬಿ. (ಸಂ.) ಕರ್ನಾಟಕಚರಿತ್ರೆ ಸಂಪುಟ-2, ಪುಟ-75-54.
2. I. K. Pattar ICHR. Report-2 2012
3. ಡೇವಿಡ್ ಎನ್. ಲಾರೆಂಜನ್ “ *The Kapalikas and Kalamukhas.* p.2
4. ಅರಿವಿನ ಮಾರಿತಂದೆಯ ವಚನ-125
5. ಬ್ರಹ್ಮಶಿವ ಸಮಯ ಪರೀಕ್ಷೆ 14-50
6. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಎಂ.ಎಂ. (2009). ಕಾಳಾಮುಖಿ ಹಾಗೆಂದರೇನು? ಇನ್. ಮಾರ್ಗ ಸಂಪುಟ-3, ಸಪ್ತ ಬುಕ್ ಹೌಸ್.
7. E.C. XVIII No. 106
8. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ.66
9. ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳು. ನಂ. 354
10. ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನಗಳು-ಮಾನ್ವಿ ಪು.ಸಂ.18
11. K.I. VI No. 3
12. ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳು ನಂ.25
13. ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳು. ನಂ. 523